

Y. S. Deviatko,
Interpreter, CRYSTAL PHARMA Ltd.,
25, Dorozhna St., Odesa, 65055, Ukraine,
tel.: (0482)33-30-05
juliadial1@mail.ru

DENTAL TERMINOLOGY: NORMALIZATION AND ENGLISH-UKRAINIAN TRANSLATION

Summary

Translation of dental terminology from English into Ukrainian is a complicated process that requires both thorough linguistic knowledge and deep awareness of dentistry. This complexity often causes numerous mistakes and drawbacks of scientific medical texts in the process of its translation. Thus, the main purpose of the research is a diverse analysis of dental terminology development and functioning in the Ukrainian language. To realize the purpose of the research we use systematic approach and comparative study to learn the translation regularities. We have considered and analyzed problematic aspects in translation and normalization of Ukrainian dental terms at the present stage. Moreover, alternative ways of their solution were outlined. In addition to the abovementioned aspects the concept „term” is considered and important features of terminology translation from English into Ukrainian are set forth as well. As a result we determined the most important ways to normalize the terminology and main translation techniques such as transcoding, calking, direct equivalent translation and explication. The research has an important practical value for foreign students and dentists, for linguists and medical translators.

Key words: dental terminology, translation, normalization of medical terms, translational transformations.



УДК 811.162.2'282.2(478)'373.2

Д. А. Ігнатенко,
аспірантка кафедри української мови
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова,
Французький бульвар, 24 / 26, м. Одеса, 65058, Україна,
тел.: (048)776-14-80

АРЕАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЛЕКСИКИ ТКАЦТВА В УКРАЇНСЬКИХ ГОВІРКАХ ПІВНОЧІ МОЛДОВИ

У статті представлено ареальну характеристику лексики народного ткацтва в українських говірках півночі Молдови. Досліджувана територія є місцем історичного проживання етнічних українців, які в умовах іноетнічного оточення та віддаленості від джерел літературної української мови зберегли рідну мову та культуру. Проведені польові дослідження виявили збереження серед сільського населення старшого віку знань про народне ткацтво, яке було традиційним в культурі українців Молдови у першій половині ХХ ст., а також функціонування у їх мовленні чималої кількості найменувань ткацького промислу та тканих виробів. Визначено, що більшість аналізованих номінацій функціонують в інших українських говорах, проте з'явилася можливість представити і ввести у науковий обіг ряд збережених у мовленні діалектоносіїв оригінальних номенів, які надають особливого колориту загальній етнокультурній палітрі українців діаспори.

Ключові слова: українська діалектологія, тематична група лексики, номен, лексема, ткацтво, північ Молдови.

Діалект називають охоронцем своєрідності національних мовних картин світу, універсальною формою накопичення і трансляції етнокультурної своєрідності мовної картини світу діалектоносіїв. Знайомство з діалектами дає можливість отримати не лише відомості про назви предметів побуту, значення слів, поняття, за якими стоять вікові традиції ведення господарства, особливості обрядів, звичаї, а й ефективніше усвідомити роль діалектного мовлення як невід'ємної частини загальнонаціональної мови в житті суспільства. [3, с. 145]. Тому останнім часом дедалі більше уваги діалектологи приділяють лінгвогеографічним дослідженням діалектів на ґрунті картографованих мовних явищ різних тематичних груп діалектної побутової лексики. Це зокрема праці Ю. В. Абрамян, Р. Л. Сердеги, Т. П. Кукси (сільськогосподарська лексика), Є. Д. Турчин, М. О. Волошинової (кулінарна лексика), М. В. Поістогової, М. М. Ткачук (ботанічна лексика), Г. І. Гримашевич, Н. Б. Клименко, І. Зінченко (лексика традиційного одягу та взуття) тощо.

Розвиток людського суспільства, його матеріальної та духовної культури, народного господарства, модернізація промисловості є визначальними позамовними чинниками, наслідком яких є зникнення

величезних пластів культури народу, що закономірно призводить до змін у сфері номінації та прискорює процес архаїзації лексичних одиниць тих тематичних груп лексики, які репрезентують матеріал давніх українських народних промислів, зокрема й ткацтва [1, с. 145]. Вивчення народної термінології ремесел та промислів – одне з важливих завдань української діалектної лексикографії. Ткацький промисел має давні глибокі традиції, що сприяло виробленню протягом століть своєрідної і багатой лексики, яка охоплює назви способів і процесів ткацтва, готових виробів та їх елементів, матеріали, на яких і з допомогою яких відтворюється навколишній світ [2, с. 58]. Саме ці фактори спричинили появу даної розвідки, адже нам вдалося зафіксувати оригінальні розповіді українських селян з півночі Молдови про ткацьке виробництво, усі етапи цього тривалого процесу від посіву зерна до появи чудових тканих виробів, які не тільки представляли своїх талановитих майстринь, але й, передаючись від покоління в покоління, від бабусі й мами, слугували засобом національної самоідентичності. Ще століття тому у кожній сім'ї ткацтво було невід'ємним складником життя, в якому брали участь усі члени родини. На жаль, на сучасному етапі ці знання відомі найчастіше лише фахівцям ткацького виробництва.

Хоча прядіння і ткацтво як одне з архаїчних занять українців широко вивчено етнографами, а ткацька термінологія – українськими етнолінгвістами та діалектологами, див., наприклад, дослідження М. В. Никончука, Н. Ф. Венжинович, І. О. Ніколаєнко, М. Т. Безкішкіної, А. А. Бодник, А. М. Залеського, Л. С. Терешко, І. А. Шумей, проте діалектний континуум українців півночі Молдови представляє скарбницю нерозвіданих таємниць, які ще очікують своїх дослідників, що зумовлює актуальність та наукову новизну нашої роботи.

Метою дослідження є ареальна характеристика лексики народного ткацтва в українських говірках півночі Молдови, а також її етимологічний аналіз. Наші **завдання**: виокремити тематичну групу лексики (далі ТГЛ) ткацтва та лексико-семантичні групи (далі ЛСГ) в її межах; дослідити склад та семантичну структуру вказаної ТГЛ; провести паралелі між функціонуванням ТГЛ ткацтва в літературній та діалектній формах української мови; з'ясувати походження зафіксованих на півночі Молдови окремих номінацій, їх поширення в інших українських говорах. **Джерельною базою** дослідження послужили власні записи живого мовлення, здійснені у північних районах Молдови: Бельцькому, Глоденському, Ришканському, Син-

жерейському, Фалештському, Окницькому, Бричанському; а також лексикографічні джерела української літературної мови, дані діалектних словників, атласів тощо.

Проведене дослідження дає змогу стверджувати, що на півночі Молдови ткацтво було одним з провідних занять селян майже до 50-х років ХХ ст. Усі етапи та особливості цього домашнього ремесла збереглися у пам'яті людей старшого покоління. Одяг, хатне та господарське ткане начиння вироблялося самотужки, причому у цьому процесі протягом року була задіяна майже вся родина. За розповідями респондентів, найтривалішим та трудомістким був процес підготовки матеріалу для прядіння – пряжі, яка була вовняною, конопляною та лляною. Лісостепова зона півночі Молдови зумовила розвиток скотарства, майже у кожному господарстві розводили велику та малу рогату худобу. За даними інформантів, у переважній більшості господарств тримали 1–2 корови та 10–15 овець. Вівчарство давало змогу виробляти вовняну пряжу, з якої прядли хатне начиння. Ми зафіксували інформацію про процес підготовки вовняної пряжі: *коли вс'о ткали своїми руками / мали по десат овец / дід постриже їх / я постираю і несемо на скубалку в Ришкани / потому красили ту вовну порошками* (с. Рекерія, Ришканський р-н, від Гриу А. В., 1941 р. н.); *тримали овец / брали шерсть / несли на скубальню у город скубати / а не / скубали самі / я ше скубала ту вовну / це все зимою робили / не літом* (с. Октябрьське, Синжерейський р-н, від Плагаш Л.В., 1957 р. н.); *стригли віці / парили вовну / нитки робили / потом прядли* (с. Стурзовка, Глоденський р-н, від Паскал М. О., 1927 р. н.).

Складнішим та тривалішим був процес виготовлення конопляної та лляної пряжі. Ось що згадують опитувані інформатори: *сіяли льон / прядиво / конопля іначе / виростає / ідеши до річки / вимочуєши там / витягуєши з річки / він висихає на спеціальному оборудуванні / ломаєши його / витираєши / на калюці стягаєши / кукли робиши / длінное іде на основу коверів / а коротке отдельно – на полдорожки / веретки плечені* (с. Стурзовка, Глоденський район, від Панько М. П., 1947 р. н.); *колонні / лен / сіяли зо півсотки / з колонень всьо було / і сорочка / і штани / і рушники / і на смерть / і утиратися / і на кровать / і на піч / і на мішок // колонні микали в августі / потом несли у річку / складали сніпочками / забивали колік / шоб вода не забрала / прикладали болотом / камінням / воно там мокло кілко / тиждень / ідут дивитися чи воно не готове / як треши та вже робитьса лупиння / то вже*

добре / як ше тверде / то ше мокне // повна річка була колоннів / бо так жили / значили / ото мої то тут / а то твої // витягали і мили то ті колонні / у воді полокали / воно вже робилос гей біле / тоді висушили / тоді вже несли дудому / і вдома було таке шо його молотило / називалося мотелеу / тоді тіпали / тарах / тарах / по всій магалі калатають / тіпають колонні // як потіпали / тоді вже деркали / то на основу / а то шо сдиркалося / то волокно на тканне / а то ше май чесали / то на рушники таке лиш волокно дрібненьке // це мука велика була // як зима та всю ніч / до якої там пори / при лампі // а то май відбілювали / морозили то ті нитки / у попіль клали у ніч / бо не було як-то тепер хлорки чи шо / на мороз викидали та воно мерзло та відбілювалось трохи / а туді в попіль клали з кочалників / мастили тим попільом і клали у горшки у ніч / припалили трохи і там воно / шоб було м'якеньке / шоб сорочка з того була / прядиво то воно жорстке таке / а на мішок то вже підходило (с. Берлінці, Бричанський р-н, від Бурлаки М. І., 1935 р. н.). Як бачимо, перший етап ткацького ремісництва – процес виготовлення пряжі – потребував чимало часу, зусиль та терпіння. Перш ніж приступити безпосередньо до прядіння, господині упорядковували підготовлену пряжу: робили нитки та виготовляли з них клубки, кукли, куделі, з яких уже з-під майстерних рук народжувалися різноманітні ткани вироби.

Зібраний нами діалектний матеріал дає підстави виділити в ТГЛ ткацтва такі лексико-семантичні групи: „Назви ткацького станка та його частин”, „Назви дій та процесів ткацтва”, „Назви матеріалу для ткання”, „Найменування тканих виробів”. Роздивимося їх детальніше.

Склад ЛСГ „Назви ткацького станка та його частин” представлено переважно архаїчною лексикою, що майже не функціонує на сучасному етапі через зникнення самих реалій і зберігається тільки у пам'яті інформаторів старшого покоління. Зазначена лексика переважно не знає варіативності, майже всі семантичними і належать усьому дослідженому діалектному континууму. Так, сема „ткацький станок” представлена лексемами **кросна**, що є праслов'янського походження та наявна майже в усіх слов'янських мовах із значенням „ручний ткацький верстат” [ЕСУМ ІІІ, с. 105]; **верстат**, **в'ерстат**, **варстат** – лексема нововерхньонімецького походження, що прийшла у слов'янські через посередництво польської із значенням „верстак” [ЕСУМ І, с. 357]. Респонденти зазна-

чали, що *кросна* – це стара назва, а *верстат* – більш нова, іноді вживали лексему *ткацький станок* або *станок*.

Обидві назви (*кросна*, *верстат*) входять до складу сучасної української літературної мови і зафіксовані у *Словнику української мови* із зазначеними вище значеннями [СУМ IV, с. 366; СУМ I, с. 331]. Розповсюджені вони і в інших українських діалектах, зокрема *кросна* – в західнополіських [СЗГ I, с. 256], гуцульських [ГГ, с. 105], поліських [СПГ, с. 107], буковинських [СБГ, с. 235], *верстат* – у поліських [СПГ, с. 41], у наддністрянських [НРС, с. 70]. Також зазначено полісемантичну лексему *веретено*, що у досліджуваних говірках реалізує сему „ручне знаряддя для прядіння” та сему „основна частина прядильних машин, за допомогою якої закручуються і намотуються нитки”, ще *воротило*, *мотовило*, *мотовалник*. Лексему праслов’янського походження *веретено* зафіксовано в сучасній українській літературній мові [СУМ I, с. 329], а також в західнополіських [СЗГ I, с. 50], бойківських [ОСБГ, с. 90], поліських [СПГ, с. 41] говірках з подібним значенням, а у деяких – з іншим, наприклад, у бойківських лексема *веретено* презентує сему „складова частина саний” [ОСБГ, с. 90], а у наддністрянських *веритено* – „нижня частина великого круга” [НРС, с. 70].

Серед назв частин та деталей ткацького верстата в українських говірках півночі Молдови зафіксовано такі: семему „деталь ткацького верстата, що нагадує гребінь у рамці” презентують номени: *бердо* праслов’янського походження, що сягає коріннями давньоіндійської платформи та входить до складу сучасної української літературної мови [СУМ I, с. 158], а також відомий у гуцульських говірках [ГГ, с. 23]; *гребінь* (Рек.) – праслов’янізм [ЕСУМ I, с. 589], що в сучасній українській мові є полісемантичною лексичною одиницею [СУМ II, с. 162], окремі лексико-семантичні варіанти якої вживаються в українських говірках, наприклад у поліських, західнополіських, наддністрянських у значенні „верх стріхи” [СЗГ I, с. 107; СПГ, с. 58; НРС, с. 97], у лемківських у значенні „залізна щітка, прикріплена на стільчику, для прочісування вовни” [СПГ, с. 74], у буковинських – „частина плуга” [СБГ, с. 76]. У значенні „високий дерев’яний стояк із зубцями, на який насаджується пряжа при ручному прядінні” лексема *гребінь* наявна в сучасній українській літературній мові [СУМ II, с. 162] та в українських говірках Ришканського району Республіки Молдова. Також трапляються поодинокі

випадки вживання лексем на позначення частин ткацьких пристроїв, такі, як **човник**, **челнок**, що реалізують семему „деталь у ткацькому верстаті з намотаною на шпульку пряжею для прокладання утокової нитки”; **катушка**, **цівка** „шпулька для намотування ниток (у ткацькому човнику, прядці і т. ін.)”.

У структурі ЛСГ „Назви дій та процесів ткацтва” переважають дієслова на позначення способів плетіння, такі, як **ткати** (Поп.), відмічено вживання особових форм **ткаю** (Поп.), **ткаєм** (Рек.), **ткають** (Ст.); **прясти** (Рек.), **напрясти** (Рек.), **прести**, **прели** (Берл.); **шити** (Поп.), **сшивати** (Ст.); **плести** (Рек.), **плести кругом** (Рек.); **вишивати** (Поп.), **дзьобати** (Поп.); **в'язати** (Поп.), **крутити** (Поп.); **в'язати кручком** (Поп.), **набирати** (Рек.); зафіксовано лексичні одиниці на позначення способів вироблення пряжі: **скубати вовну** (Ст.), **стірати вовну** (Рек.), **парити вовну** (Ст.), **прати митки** (Берл.), **полокати колонні** (Берл.), **тіпати колонні** (Берл.), **деркати колонні** (Берл.), **робити куклу** (Ст.), **мотати нитки на цівки** (Ст.), **звивати на клубок** (Берл.), **мотати на мотовило** (Берл.); на позначення видів робіт на ткацькому верстаті: **цновати кросна** (Ст.), **снувати бердо** (Ст.), **бити берду** (Ст.), **бити гребнем** (Рек.), **ставити на воротило** (Ст.). Більшість з поданих дієслівних основ стали продуктивними у словотворенні прикметникових форм на позначення видів тканих виробів за способом вироблення, наприклад: **вишиті рушники**, **шиті рушники**, **ткани веретки**, **самоткані ковборчики**, **домашньоткані коври**, **плечені дорожки**, **виплетена горбоціка**, **набрані налауники**, **в'язана кручком накідка**.

До складу ЛСГ „Назви матеріалу для ткання” віднесено лексеми на позначення різноманітного матеріалу для ткання, адже він відрізнявся в залежності від видів виробів, матеріального стану господині тощо; відмічено просторову диференціацію назв. Отже, на позначення семи „матеріал для прядіння, загальна назва” зафіксовані такі номени: **пряжа** (Ц.), **прядиво** (Рек.), **шерсть** (Ц., Окт.), **вовна** (Рек., Ст.); **дрантя** (Ст.), **трапки** (Ст.), **тряпки** (Сад.), **шмаття** (Ст.); **нитки** (Ст.), **нитки** (Поп.). До цієї ЛСГ ми віднесли і назви **куделя**, **кукла**, **клубок**, що реалізують семему „прядиво або вовна, намотані на кужівку, кужіль”, **звої** „оберемок полотна чи тканих виробів” (Ц., Сад., Поп.). Лексеми **полотно** (Поп., Н.Ф., Берл., Ц.), **матеріал** (Сад.), **матерія** (П., Тец.), **ткань** (Поп.), **р'ядно** (Григ., У., Ябл.), **р'яднина** (Пом., Поп., Сув., Стурз.) позна-

чають семему „виріб, виготовлений в процесі ткання на ткацькому верстаті; тканина”.

Найбагатшою за складом та структурою є ЛСГ „Найменування тканих виробів”, що презентує все розмаїття хатнього начиння, яким господарині оздоблювали житло чи використовували у господарстві. Ця ЛСГ характеризується наявністю специфічної лексики у галузі ткацтва. Отже, у межах ЛСГ „Ткані вироби” на позначення семими „невелика домоткана вовняна кольорова ковдра на лаву, для ліжка, іноді на півстіни” живають номени *кадр'ел* (Стурз., Рек., Св.), *кадр'ел'а* (П.), *п'ілка* (П., Д.), *ви'рета* (П.), *вер'ітка* (Тец.), *веретка* (усі обстежені села), *веретка греб'інна* (Н.Ф.), *веренька* (Берл., Біл.), *на'валник* (Стурз.), *налавник* (Стурз., Цамб.), *налауник* (Стурз, Поп.), *звої* (Пом., Поп., Сув., Сад.), *фестиваль* (Св., Рек.), *р'адно* (Григ., У., Ябл.), *р'аднина* (Пом., Поп., Сув., Стурз.), *ковьорчик* (Поп., Сув.). Лексеми *ко'в'ор* (усі обстежені села), *п'ілас* (Пом., Поп., Сув., Тец., Рек.), *половик* (Григ., Д., Нат., Сад.), *дорожка* (Пом., Поп., Сув., Сад.), *фістиваль* (Рек., Св.), *п'ілка* (Д., П., У.), *скорца* (Окт., Цамб., Тец.), *полог* (Окт., Цамб.), *полод* (Берл., Біл.) живаються на позначення семими „тканий, найчастіше ворсистий, з візерунками виріб для вкривання підлоги, оздоблювання стін”. На позначення семими „шматок тканини або тюлю, яким завішують вікно, двері” функціонують найменування *ф'ір'анка* (Н.Ф., П., Пом., Поп., Сув., Ябл.), *ф'іранка* (Сад., Окт., Цамб.), *штора* (Д., П., Наг., Наг., Єг., У., Ябл.), *зана'в'еска* (Д., Наг., Сад.), *т'ул'і* (Нат., Єг., П., Сад., Стурз.); для реалізації семими „довгастих шматок тканини для витирання обличчя, тіла, посуду тощо; з вишиваним або тканим орнаментом, що традиційно використовується для оздоблення житла, в українських народних обрядах” зафіксовано лексеми *руш'ник* (усі обстежені села), *ути'рал'ник* (Н.Ф., Ябл., Рек., Св.), *полот'енце* (усі обстежені села), *ш'ервет*, *ш'ервет* (з рум. *şervet* „рушник”) (Григ., Цамб., Рек., Св.).

Найменування білизни становлять окремий ряд у структурі ЛСГ „Найменування тканих виробів”, характеризуються запозиченнями з російської мови, що розповсюджена на всій досліджуваній території, монономіаціями у реалізації таких семем як „вироби з тканин (переважно білі) для одягання на тіло або для побутових потреб (на постіль і т. ін.)” – *постіль*, *постель*, *постеля*; „тепле одягло, звичайно на ваті, яким люди накриваються в постелі; ковдра” – *одягло*, *одяло*, *одял*; „довге і широке полотнище, найчастіше з білої тканини, яке

стелиться на постіль, підкладається під ковдру або використовується для обтирання; простирало” – *простинь*. Значною варіативністю відрізняється вживання лексем на позначення семими „чохол з тканини, який надівають на подушку”, зафіксовано такі: *пiшiвкa* (Поп.), *пiшиука* (Стурз.), *пiрник* (Рек., Св., Цамб.), *перник* (Окт.), *пiрниця* (Н.Ф.), *наволочка* (усі обстежені села).

Отже, у межах ЛСГ „Ткани вироби”, яка є найбагатшою за лексичним складом, функціонують найменування, зафіксовані в сучасній українській літературній мові, наприклад, *пiлка* [СУМ VI, с. 534], *веретка* [СУМ I, с. 329], *налавник* [СУМ V, с. 114], *рядно* [СУМ VIII, с. 923], *половик* [СУМ VII, с. 87], *фiранка* [СУМ X, с. 601], *штора* [СУМ XI, с. 542], *тюль* [СУМ X, с. 334], *рушник* [СУМ VIII, с. 919], *одiяло* [СУМ V, с. 631], *наволочка* [СУМ V, с. 39]; російськомовні запозичення, такі як *ковьор* (рос. *ковер*) „килим”, *до'рожка* (рос. *дорожка*) „доріжка”, *зана|в'еска* (рос. *занавеска*) „занавіска”, *поло|т'енце* (рос. *полотенце*) „рушник”, *простинь* (рос. *простынь*) „простирало”; східнороманські запозичення, що, як і більшість румунізмів в українських говірках, хоч функціонують в румунській мові та оформлені неслов'янським корпусом, проте є слов'янського походження *полог* (рум. *polog*) „килим”.

Дослідження ТГЛ ткацтва в українських говірках півночі Молдови дало змогу визначити основні ознаки окресленого мовного ареалу, серед яких: наявність лексики, що входить до складу та є нормою української літературної мови (іноді з фонетичними видозмінами), що пов'язує українців діаспори з метрополією; поширення в досліджуваних говірках лексем, що мають відповідники у переважній частині українських говірок, серед яких значна частина назв є інтердіалектними (*кросна*, *куделя*, *веретка*), також встановлено надійні паралелі з буковинськими, подільськими, поліськими, наддністрянськими говірками; функціонування найменувань східнороманського та російськомовного походження. Проте визначальним у нашій праці є фіксування автентичних, оригінальних номенів, що не зазначені в інших діалектних лексикографічних джерелах, таких, як *фістiваль*, *фестиваль*. Досліджена ТГЛ ткацтва в українських говірках північного регіону Республіки Молдова залишилася переважно у мовленні та пам'яті людей старшого покоління (1925–1940 р. н.), які, на жаль, відходять у небуття. Проте вона репрезентує величезний архаїчний пласт в історії

української культури і має бути зафіксованою та введеною у науковий обіг для подальших розробок.

Список використаних джерел та літератури

1. Гримашевич Г. І. Динамічні процеси в побутовій лексиці середньополіських говірок / Г. І. Гримашевич // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. – № 1021. – Сер. Філологія. – Харків, 2012. – Вип. 66. – С. 139–143.
2. Зінченко І. Назви вишивальних орнаментів (на матеріалі діалектних словників / І. Зінченко, Н. Хорбут // Науковий вісник Чернівецького університету імені Ю. Федьковича. Слов'янська філологія. – Вип. 428–429. – Чернівці, 2008. – С. 58–65.
3. Семенов О. М. Етнолінгводидактична культура педагога. Практикум [Текст] : Навч. посіб. для студ. філол. спец. вищ. пед. навч. закл. / О. М. Семенов; Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. – К. : РВВ ГДПУ, 2006. – 252 с.

ГГ – Гуцульські говірки. Короткий словник / за ред. Я. Закревської. – Л., 1997. – 232 с.;

ЕСУМ – Етимологічний словник української мови: в 7 томах. – К. : Наук. думка, 1982 – 2012;

НРС – Шило Г. Ф. Наддністрянський регіональний словник / Г. Ф. Ши-ло. – Львів: Інститут українознавства імені І. Крип'якевича НАН України, 2008. – 288 с.;

ОСБГ – Онишкевич М. Й. Словник бойківських говірок / М. Й. Онишкевич. – К.: Наук. думка, 1984. – Ч. 1-2;

СБГ – Словник буковинських говірок / За заг. ред. Н. В. Гуйванюк. – Чернівці : Рута, 2005. – 688 с.;

СЗГ – Аркушин Г. Л. Словник західнополіських говірок: в 2 т. / Г. Л. Аркушин. – Т. 1–2. – Луцьк: Вежа, 2000;

СЛГ – Пиртей П. С. Словник лемківської говірки: матеріали до словника / П. С. Пиртей. – Legnica-Wroclaw : 2001. – 461 с.;

СПГ – Лисенко П. С. Словник поліських говорів / П. С. Лисенко. – К. : Наук. думка, 1972. – 260 с.;

ССМ – Словник староукраїнської мови: у 2 т. – К. : Наук. думка, 1977;

СУГО – Словник українських говорів Одещини / За ред. О. І. Бондаря. – Одеса : ОНУ імені І. І. Мечникова, 2011. – 222 с.;

СУМ – Словник української мови: в 11-ти т. – К. : Наук. думка, 1970–1980.

Список скорочених назв обстежених населених пунктів

Берл. – с. Берлінці Бричанського р-ну,
Біл. – с. Білявинці Бричанського р-ну,
Богд. – с. Богданешти Бричанського р-ну,
Григ. – с. Григорівка Синжерейського р-ну,
Д. – с. Дану Глоденського р-ну,
Єг. – с. Єгорівка Фалештського р-ну,
Наг. – с. Нагоряни Ришканського р-ну,
Нат. – с. Наталіївка Фалештського р-ну,
Н.Ф. – с. Нові Фундури Глоденського р-ну,
Окт. – с. Октябрське Синжерейського р-ну,
П. – с. Пояна Єдинецького р-ну,
Пом. – с. Помпа Фалештського р-ну,
Поп. – с. Попівка Фалештського р-ну,
Рек. – с. Рекерія Ришканського р-ну,
Сад. – с. Садове Бельцького р-ну,
Св. – с. Сverd'як Ришканського р-ну,
Стурз. – с. Стурзівка Глоденського р-ну,
Сув. – с. Суворівка Фалештського р-ну,
Т. – с. Тецкани Бричанського р-ну,
У. – с. Унгри Окницького р-ну,
Цамб. – с. Цамбула Синжерейського р-ну,
Ябл. – с. Яблona Глоденського р-ну.

Д. А. Игнатенко

АРЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ЛЕКСИКИ ТКАЧЕСТВА В УКРАИНСКИХ ГОВОРАХ СЕВЕРА МОЛДОВЫ

В статье представлена ареальная характеристика лексики народного ткачества в украинских говорах севера Молдовы. Исследуемая территория является местом исторического проживания этнических украинцев, которые в условиях иноэтнического окружения и удаленности от источников литературного украинского языка сохранили родной язык и культуру. Проведенные полевые исследования выявили сохранение среди сельского населения старшего возраста знаний о народном ткачестве, которое было традиционным в культуре украинцев Молдовы в первой половине XX в., а также функционирование в их речи большого количества наименований ткацкого промысла и тканых изделий. Определено, что большинство рассматриваемых номинаций функционирует в других украинских говорах, однако появилась возможность

представить и ввести в научный оборот ряд сохранившихся в речи диалектоносителей оригинальных номенов, которые придают особый колорит общей этнокультурной палитре украинцев диаспоры.

Ключевые слова: украинская диалектология, тематическая группа лексики, номен, лексема, ткачество, север Молдовы.

D. A. Ignatenko,

Postgraduate Student of Ukrainian Language Department

Odesa I. I. Mechnikov National University,

24 / 26, Frantsuzky Blvd., Odesa, 65058, Ukraine,

tel.: (048)776-14-80

AREAL CHARACTERISTIC OF WEAVING VOCABULARY IN THE UKRAINIAN DIALECTS IN NORTHERN MOLDOVA

The article presents the areal characteristic of folk weaving vocabulary in Ukrainian dialects in the north of Moldova, as well as its structural and etymological analysis. The area is the place of historical ethnic Ukrainians, who under other ethnic environment conditions and distant source of the literary Ukrainian language preserved their native language and culture. Field studies have revealed among other rural population the preservation of knowledge about weaving, which was the traditional culture of the Ukrainians in Moldova in the first half of the 20th century, as well as a large number of weaving craft and woven fabric names, which they used in their speech. It is determined that the majority of nominations under analysis operate in other Ukrainian dialects, but there appeared the opportunity to submit and implement a scientific revolution in the number of surviving original speech dialect nomens, which give a special touch to the overall ethno-cultural palette of the Ukrainian diaspora.

Keywords: Ukrainian dialectology, thematic group vocabulary, nomen, token, weaving, north of Moldova.



УДК 811.111'373.2

М. Ю. Карпенко,

аспірант кафедри лексикології та стилістики англійської мови

Одеського національного університету імені І. І. Мечникова,

Французький бульвар, 24 / 26, м. Одеса, 65058, Україна,

тел.: (048)776-21-89,

m.yu.karpenko@gmail.com